

מאוצרות הפרשה

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י)

ברש"י לעיל (ס"פ תולדות) שלאחר שקיבל הברכות נטמן בבית מדרשו של עבר ארבע עשרה שנה, ועי' במהרש"א (מגילה יז) שמוכיח דגם בית מדרשו של עבר היה בבאר שבע.

ולפי"ז תמונה, הרי בבאר שבע קיבל יעקב מיצחק את הברכות והיאך לא נתיירא יעקב להיטמן בבית מדרשו של עבר שהיה בבאר שבע עצמו, ולא חשש שמא ימצאהו שם עשו, ובוודאי עשו ידע שיעקב איש תם יושב אהלים ומסתמא הוא נמצא באיזה ישיבה או ביהמ"ד. ר. ומוכח מזה שיעקב בטוח היה שעשו לא ידרוך על מפתן הישיבה אפילו בשביל לחפשו שם... (הגר"ח קניבסקי זצ"ל, טעמא דקרא)

ויהי בבוקר והנה היא לאה (כט, כה)

כתוב בחז"ל שיעקב שאל בבוקר את לאה, הרי בלילה קראתי "רחל" וענית לי שאת "רחל". אמרה לו לאה, וכי לא כך עשית אתה לאביך שאמרת "אנכי עשו בכורך", וא"כ למדתי ממך. וצריך לדעת כי אין זה כפשוטו, כאילו אמרה ליעקב, אתה לא אמרת אמת לאביך ולכן גם אני לא אמרתי אמת לך, חס ושלום לומר שזה היה הדין ודברים ביניהם. אלא מבאר בספר "עבודת ישראל" הפירוש הנכון הוא, שהעולם היו אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, הגדולה לגדול והקטנה לקטנה, שלא הגדולה צריכה להינשא לעשיו הגדול והבכור, אבל האמת שעשיו אינו בכור, כי מכר את בכורתו ליעקב, וא"כ יעקב הוא נעשה הגדול, ולאה צריכה להינשא לו. זאת אמרה לאה, הרי אמרת "אנכי עשיו בכורך", ובוודאי אין זה שקר כי אתה באמת הבכור, ואם קנית חלקו א"כ אני שייכת לך, כי אתה הגדול ואני הגדולה. (מדשן ביתך)

לא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני הבכירה (כט, כו)

מדוע השיב לבן ליעקב תשובה זו, ולא אמר פשוט: אני לא נותן וזהו! באר ה"בית הלוי", שרצה לבן לרמוז לו: אנו לא כמכם! אצלנו אין ענינים כמו אצלכם שקונים בכורה... אצלנו צעירה זאת צעירה ובכורה זאת בכורה, "ולא יעשה כן במקומו" מה שאתה עשית שם.

השקרה הזה עוד נותן "מוסר" ליעקב אבינו... (לאור הנה)

ויחר אף יעקב ברחל ואמר התחת אלקים אנכי אשר מנע ממך

פרי בטן (ל, ב) ואיתא במדרש, "ויחר אף יעקב ברחל, אמר לו הקב"ה כך עונין את המועקות חייך שבניך עתידין לעמוד לפני בנה", ע"כ.

ומבואר בדברי המדרש, שלא היתה תביעה על עיקר תשובתו של יעקב אליה, אלא שעם "מועקות" נדרש סגנון אחר. וזה לימוד גדול לחיים, שגם כשיש טענות ומוענות שהן צודקות לכל אדם, אבל כשמדברים עם מועקות כמו אלמונות יתומים ושבוירי לב, צריך לדבר בסגנון אחד.

סיפר לי רבי מיכל גוטפרב זצ"ל ששמע מהגאון רבי רפאל בן מרן הגרי"ז זצוק"ל, שכשהם היו בווארשא התרכזו בבית אחד הרבה נפשות, ומרן הרב מבריסק היה בדירה שבאחד החדרים בה גרה אשה אלמנה. אותה אשה כל הזמן הייתה צועקת על כל מי שיוצא ועובד לידה.

ר' רפאל היה בחור צעיר והחליט שחייבים לעשות לזה סוף, הוא ניגש אליה בעדינות ואמר לה: יש מלחמה בעולם, וכולם נמצאים כאן צפופים, ואין לאף אחד את התנאים שהוא רגיל אליהם. כשחזר לחדר,

ראה את אביו מרן הרב מבריסק עומד שם מזועזע, ואמר לו: "רפאל, וואס איז מיט אייך? סאיז דאך אלמנה!" [רפאל, מה אתה? הרי זו אלמנה]. הוא העיד, שהמבט שאבא שלו הסתכל עליו, היה כמו שמסתכלים על אדם המתעסק עם פצצת אטום. הרי היא אלמנה! ומאז היה לו כל ימי חייו פחד נורא מצער של אלמונות. לשחק עם 'מועקות' זה לשחק באש! (הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א)

ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה (ל, כא)

רש"י מביא שלאה דנה דין בעצמה, אם זה יהיה בן רחל אחותי תשאר רק עם שבט אחד פחות מהשפחות, והיא התפללה עליה והיא נהפכה לבת, וצריך להבין אם כך למה היא נקראת 'דינה' על שם הדין? לכאורה היה יותר מתאים לקרוא לה 'ויתרה' על שם הויתור?

שמעתי בזה דבר נפלא - הויתור כאן זה לא המעלה הגדולה, ללאה כבר היו ששה בנים ולרחל יש רק בן אחד, כל מה שלאה נמצאת בבית של יעקב זה בזכות רחל, הגדלות העיקרית לא נמצאת בעצם הויתור, הגדלות נמצאת בדנה דין לעצמה, בעצם מה שהיא ראתה את הזולת, וזה יסוד גדול בבין אדם לחבירו, לראות את השני, להרגיש את השני, הרבה פעמים מה שחסר לנו בבין אדם לחבירו זה לא הכח להתנהג אליו בצורה אחרת אלא מה שאנחנו לא מרגישים אותו, אם היינו חושבים עליו ונכנסים לנעליים שלו ודאי שהיינו מתנהגים בצורה אחרת.

(הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א, גליון נחל אליהו)

ויזכור אלוקים את רחל (לא, כב)

אומר רש"י: שזכר שמסרה סימנים לאחותה, הפסוק הזה כתוב מיד אחרי הסיפור של הדודאים, ושמעתי בזה ביאור נפלא: רחל לא רק מסרה סימנים, אחרי כמה שנים כשללאה כבר יש כמה בנים ולרחל אין ילדים, ורחל מבקשת מלאה שתתן לה מדודאי בנך ולאה אומרת לה 'המעט קחתך את אישי ולקחת גם מדודאי בני', רחל היתה צריכה להתפרץ ולומר: אני לוקחת לך את יעקב? כל מה שאת נמצאת פה זה בגלל המסירות נפש שלי, אבל רחל שתקה, השתיקה הזאת יותר חשובה מעצם מסירת הסימנים, וזה הגבורה הכי גדולה, להישאר עם הויתור יותר קשה מעצם הויתור. (שם)

יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלוקי אביכם אמש אמר אלי (לא, כט)

הוא יכול או לא יכול? אמר ר' שמחה פינס זצ"ל שלבן היה כל כך רמאי שעד היום אנחנו לא מבינים איזה רמאות היה מונח במשפט הזה...

ידוע המעשה עם האלשיך הקדוש - בכל שבת הוא היה אומר דרשה והאר"י הקדוש היה מגיע לשמוע את דבריו, בפרשת ויצא הוא אמר את כל המאה רמאויות שלבן רימה את יעקב, האר"י ישב והנהן בראשו כל הזמן, באחד הרמאויות האר"י הקדוש פרץ בצחוק גדול, אחרי הדרשה הוא אמר לאלשיך: דע לך שבכל שבוע כשאתה מדבר כל צבא מעלה מגיע לשמוע, והשבת הזו הגיע אורח כבוד לבן הרשע, על כל הרמאויות הוא ישב והנהן ואמר: נכון, נכון, ולכן נענעתי בראש, אבל באחת הרמאויות שאמרת לבן תפס את הראש ואמר: אוי, חבל שלא חשבת גם על זה... לכן פרצתי בצחוק. (שם)

ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את חרפתי (ל', כ"ג)

ופרש: "חרפתי - שהייתי לחרפה שאני עקרה והיו אומרים עלי שאעלה לחלקו של עשו הרשע. ואגדה: כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה, משיש לה בן תולה בו. מי שבר כלי זה? בנך! מי אכל תאנים אלו? בנך!".
לכאורה יש להתפלל על דברי האגדה שמביא רש"י: כלום יעלה על הדעת שבאותה שעה שבה זכתה רחל להפקד וללדת בן אשר יהיה אחד משבטי י-ה, היתה דעתה נתונה לכך שמעתה יהיה לה במי לתלות את סרחונה? הלא בשעה מרוממת מעין זו מתאים היה שהיא תתמקד בעיקר ולא בטפל!

אכן, את התשובה נבין על פי המעשה הבא: היה זה כאשר בנו של הגאון רבי שלום אייזן הגיע למצוות, ולרגל השמחה נערך קידוש בשבת בבית הכנסת. לקראת השבת, הגיע רבי שלום להזמין את מורו ורבו, הגאון רבי איסר זלמן, להשתתף בקידוש. היה ברור לו, כי בפועל, לא יוכל רבו לעשות את המרחק שבין ביתו ובין בין הכנסת בו תתקיים השמחה... ובכל זאת, מידת דרך ארץ חייבתו להזמין את רבו, ובאותה הזדמנות - גם לזכות בברכה עבור חתן בר המצוה... אך הנה, למרבה הפלא, בעיצומו של הקידוש - הופיעה לפתע בדלת דמותו של רבי איסר זלמן, אשר עשה את דרכו רגלית מיישוב 'עץ חיים' עד לבתי נייטין, שם נערך הקידוש... לפליאתו של רבי שלום, אשר תהא אודות הטירח הרבה שטרח רבו לעשות דרך כה ארוכה רגלית - הסביר רבי איסר זלמן בפשטות: "אמנם היה זה מעבר לכוחותי, אולם **מידת הכרת הטוב** חייבה אותי לעשות את המאמץ הזה!". "הכרת הטוב?" תהא רבי שלום, "איזו הכרת הטוב יש למורי ורבי כלפי?" שאל, ורבי איסר זלמן הסביר ואמר: "כן! יש לי הכרת הטוב כלפיך וכלפי בנך, שכן בזכות ההזמנה שהזמנתם אותי להשתתף בשמחה - זכיתי להרהור של תשובה! חשבתי לעצמי: 'הפלא ופלא... אך זה לא מכבר נערכה חתונתו של רבי שלום, וכבר הוא מכניס את בנו למצוות! כמה שהזמן חולף מהר!', ומכאן, קצרה היתה הדרך להרהור תשובה, שהרי היום קצר והמלאכה מרובה! "אמרתי לעצמי" סיים רבי איסר זלמן: "אם זכיתי להרהור תשובה בזכות רבי שלום ובנו, הרי שמן הראוי שאשתתף בשמחתם ואביע את הכרת טובתי, ולכן הגעתי! דע לך, כי הכרת הטוב מחייבת לתת את הדעת גם לפרטי הפרטים הקטנים ביותר, ולא לשכוח להודות גם עליהם!".

ומכאן תשובה לשאלתנו כפי שהיה מתרחש רבי משה טורק: שכן אמנם ודאי עיקר דעתה של רחל היתה נתונה להודות על הטובה העצומה שגמל עמה הקדוש ברוך הוא כאשר זכתה להעמיד אחד משבטי י-ה. אולם בכל זאת, גם באותה שעה - היא ידעה כי חובתה הינה להכיר טובה בשלימות, גם על פרטי הפרטים הקטנים ביותר! לפיכך, קראה רחל לבנה הנולד לה: 'יוסף', בכדי להודות לבורא העולם שזכר אותה גם בפרטים הקטנים ביותר, ולא זו בלבד שחננה בן - אלא שבכך אף אסף את חרפתה...

המקור: מסכתאבות דברכה פ"ד הלכה ט"ז

פינת ההלכה

להשיט בשבת ניירות ובקבוקים ריקים בימות הגשמים בשלוליות ובזרימת המים

שאלה: בסימן של"ט סעיף ו' מבואר שאסור לאדם להשיט במים דבר להוליכו מאצלו או להביאו אצלו, ולכן קיסמים שעל פני המים אסור להפצילן לכאן ולכאן כדי לנקות המים שיהיו יפים. האם לפי"ז אסור לילדים בימות הגשמים בשבת בעת זרימת המים ברחובות לזרוק בקבוקים ריקים או ניירות ועטיפות לראות כיצד הם זורמים עם המים, וכן להניח בתוך השלוליות, שגם זה בכלל הגזירה שמא יעשה כלי שיט, שהרי מניחים חפצים במים על מנת שישוטו עם המים?

תשובה: בסידור השולחן (שע"י הגאון ר' מנחם אריה שלינגר זצוק"ל שנפטר לאחרונה, בעמוד קלו) כתב שבכלל גזירת אין שטין שאסור לאדם להשיט במים דבר להוליכו מאצלו או להביאו אצלו אם הוא בים, בנהר או בבריכה שאין לה שפה, וכן בבאר מלאה מים על גדותיה, והטעם לפי שגם זה בכלל הגזירה שלא לשחות ולשוט בשבת. וכתב שע"ע אם מותר לילדים להשיט סירות נייר בשלולית דבנהר או בריכה ודאי אסור, אך בשלולית יש להסתפק כיון שאינה עמוקה ג' טפחים, וא"כ אפשר דהוי כאערא סמיכתא ולא כבריכה. ובאמבטיה וגניית ודאי מותר דיש לה שפה והוי ככלי. ועצם עשיית הסירה מנייר בשבת כתבו בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דאסור משום תיקון מנא. עכ"ד.

מבואר בדבריו לגבי שלולית באמצע הרחוב, שע"ע אם זה כנהר או לא. ועדיין אין ראייה לזרמי המים בשעה שנשפכים ברחובות עד הבורות ניקוז מה הדין.

מין הגאון ר' שרגא שטינמן שליט"א השיב, מסתבר שהגזירה שבס' של"ט ס"ו רק על מה שנראה קצת כספינה או רפסודה וכיו"ב, ולא על משחקי ילדים.

הגאון ר' מנחם מנדל לובין שליט"א השיב שלגבי ילדים אין בכלל בעיה שיעשו כן, אולם לגבי גדול, יש מקום לעיין לגבי שלולית שהמים שם אינם זוחלים שאולי זה דומה לנהר ובוזא ראוי להחמיר, אבל בזרמי מים שהם זוחלין וזה זמני, נראה שאין להחמיר בזה.

הגאון ר' יהודה טשנר שליט"א השיב, שלכאורה אין סברא לחלק בין הדין בשו"ע סימן של"ט לכאן, ונראה לאסור להושיט חפצים בזרמי הגשם. (הרב אליעזר קרביץ שליט"א)

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות הלפרין-פרלגר להולדת הבן הנכד   משפחות דני פרידמן להולדת הבן הנכד
משפחות עוזר - ה"ה חפוטא להולדת הבת הנכדה הנינה   משפחות משיח-ה"ה חפוטא להולדת הבן הנכד הנין
משפחת בלייכברד להולדת הבת   **גני הדר:** משפחות פינקוס-יעקובסון להולדת הבת הנכדה
משפחות שינפלד - פורשטיין להולדת הבן הנכד   משפחת מליק לנשואי הבת   משפחת קרישבסקי לנשואי הבן
משפחת גלטשטיין להולדת הבת   משפחת הרשער לאירוסיה הבת   משפחת מרקוס לאירוסיה הבת
משפחת הלר לנשואי הבת   משפחות גלזר-בהריר (מרכז העיר) לאירוסיה הבן הנכד